

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: חודש אלול

פרשת כי תצא

בס"ד | גיליון מס' 295

מדוע הפליג האב למסע ארוך ומייגע, ושב כלעומת שבא?

ובכתה... ירח ימים! (כ"א, י"ג)

זכינו שיש לנו אבא כזה. אחת לשנה הוא מופיע ביקרו, מגלה את מלכותו על העולם כולו, ומחלק קיצבה לשנה הבאה. הוא קובע איך תיראה בריאותנו, כמה נצליח להשיג את יעדינו, האם ובאיזו מידה נזכה בנחת מילדינו ומה יאזן מצב הפרנסה שלנו. הוא מגיע בעוד פחות מחודש, ביום ראש השנה, אז נקבל את השיק השנתי...

זה בדיוק הרגע להתכונן, להיערך. להכין לאבא האהוב את אלבום התמונות השנתי, ולהשלים בזריזות פערים שנחסרו הימנו. לנקות ולצחצח את הבגדים שהוכתמו בעבירות, ולהוכיח לאבא שעשינו שימוש נכון ונבון בקיצבה השנתית שהעניק לנו בשנה שעברה. שלקחנו את שנת החיים שניתנה לנו, כולל העובדה שברחמי הרבים ניצלנו מהמגיפה הפוקדת את העולם, ומינפנו את השנה הזו לשנה בה עשינו את רצונו, התקדמנו לכיוונו, פעלנו לעשות לו נחת!

'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים' - כתוב בפרשת השבוע, והזוהר הקדוש מגלה משמעות עמוקה במילים הללו. חודש ימים ניתן לנו לבכות ולדמוע, לחזור בתשובה ולהתגעגע בכל הלב, לקראת הרגע הגדול בו אבא שבשמים יבוא ויעניק לנו את השיק השנתי. זהו חודש יקר מפז ואהוב כל כך, חודש של התקרבות לאבא שבשמים, הכנת הלב והנפש לרגע הגדול!

עכשיו הוא החודש הזה, וכמה זה מרגש. זה החודש שניתן לנו במתנה, לתקן את 'אלבום התמונות' השנתי האישי שלנו, למחוק ממנו תמונות לא ראיות, מצבים לא נעימים, כדי שנהיה מוכנים ביום הדין להגיש לאבא שבשמים מסע שנתי קצת יותר יפה, שיוכיח לו שאנו ראויים לשיק נוסף - גדול ואיכותי, של בריאות, של נחת, של פרנסה, של אושר, של הצלחה וברכה. הבה נתכונן כראוי בימי חודש אלול, נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אל אבא שבשמים!

דפיקות שלא נענו...

היה זה לפני קרוב למאה שנה. השיירות לא היו מצויות, מטוסים טרם נראו ככוכבי השמים לרוב, אולם הצעת שידוך אחת הגיעה בכתובים מארץ ישראל אל מעבר לים. יהודי נכבד מארצות הברית קיבל איגרת, בה נאמר לו כי אחד מחשובי הקהילה בירושלים של מעלה של אז מבקש לקחת את בנו כחתן, לבתו המהוללה וכלילת המעלות.

המוגעים נמשכו בכתובים, ולבסוף הבשילו לכדי הקמת בית נאמן בישראל. החתן נישא לרעייתו הירושלמית, ועבר להתגורר בארץ ישראל. לאחר החתונה נפרדו ההורים מבנם יקירם, כשהם מבטיחים לשמור על קשר במכתבים מעת לעת.

ואכן, כך היה. מדי פעם היה הבן שולח מכתב לאביו, ואף אביו נהג להחזיר לו באיגרת משלו. כך התבשר האב כי הפך לסבא, וכך גם התבשר על לידת תשעת ילדיו של בנו שעלה לארץ הקודש. מעודו לא ראה את אף אחד מנכדיו, ואפילו תמונות לא היו בנמצא באותה תקופה. מן המכתבים שנשלחו די בתכיפות למד על מעשיו של בנו, עיסוקיו, פרנסתו, ילדיו, וכל מסכת חייו.

חודש אלול!

ניצבים אנו בחודש אלול, אשר די בהזכרת שמו - כדי להרטיט כל לב יהודי. חודש שלם שבזרא עולם העניק לנו כמתנת אהבים, להתכונן לרגע הגדול בו נעמוד לפניו ביום הדין הנורא לכל באי עולם. חודש בו כל לב יהודי מתכונן ומתרגש, מתגעגע ומתקרב מחדש, משלים פערים וריוחן שנוצרו במרוצת השנה החולפת, ושב לאבא שבשמים בכל לב ונפש.

כל יהודי מתעורר לקראת חודש אלול. יש יהודי שמתרגש מהמלכת מלכו של עולם ביום ראש השנה, יש יהודי שחרדת הדין תופסת את כל יישותו, ויש יהודי שהמעבר משנה לשנה מעורר בו חשבון נפש. למעשה, בכל יהודי יש גם וגם מכל הערכים הללו, אולם ישנם גם יהודים, שבליבם חולפת תחושה של 'מי יתן שנהיה כבר אחרי החגים'...

נכון, התפילות, ההתרגשות, התשובה, הקירבה לאבא שבשמים - הן נכסיהם נפשיים יקרי ערך, שאיש לא מוכן לוותר עליהם. מנגד, יש משהו מרגיע בלשמוע על שגרת החיים, לאפשר לעצמנו לשכוח או להתעלם, להדחיק או לדחות. התופעה הזו אינה חדשה, הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימוב ז"ע כבר כותב שישנם יהודים שרק ממתנינים למוצאי יום כיפור - לתחושת האחריות, וזה מאוד עצוב...

זה עצוב כל כך, כי הימים האלה הם ימי הזדמנות, באמת. הם ימים של קירבת אלוקים גלויה, של רגעי הוד, של געגוע לאבא שבשמים. כמה חבל לדחות את הזדמנות הזו, להדחיק אותה, להתעלם ממנה, או לרצות להיות אחריה. כולנו מקבלים הזדמנות לגשת אל המלך, להתקרב אליו באמת. לא חבל לאבד הזדמנות כזו רק בשל הרצון לשמור על שגרה, לברוח מהתבוננות, להימלט מחרדה, או לשמור על ארשת קפואה שעה שהעולם כולו רוגש?!

הבה נתבונן לרגע מה קורה כאן: נדמיין סבא אהוב, שמגיע מחו"ל לביקור שנתי. פעם בשנה הוא פוקד את ארצנו הקדושה, ומחלק שיקים נדיבים לכל נכדיו, תקציב לשנה הבאה - עד ביקורו הבא. כשמועד ביקורו של הסבא האהוב מתקרב - הרי כל נכד נרגש ונערך, מכין אלבום תמונות נאה ממשפחתו, רוכש מתנה נאה, מצחצח את בגדיו לקראת הביקור החשוב...

כי סבא בא, ולא רק שהנכדים אוהבים את סבא בכל ליבם, הרי שהוא זה שמחלק להם את פרנסתם לשנה הבאה. הוא נותן להם את השיק שיכריע איך תיראה עבורם השנה הבאה. אז בנוסף לאהבה, להתרגשות ולשמחה האופפות את הנכדים לקראת הביקור, אין ספק שהנכדים נערכים מבעוד מועד, ממתנינים ליום בו יבוא, ומייחלים בגעגוע לרגע בו יופיע...

היעלה על הדעת שמישהו יברח מהביקור השנתי של סבא? שמאן דהוא לא יחפוץ להתנאות לפניו בביגוד נאה ומשובח, להוכיח לו כי ניצל כראוי את הקיצבה השנתית הקודמת, להעמיד לפניו אלבום תמונות מרגש מהנעשה והנשמע בשנה החולפת!?! - הרי לשוטה גמור ייחשב! סבא בא לחלק מתנות, והנכדים נרגשים ונערכים...

היעלה על הדעת שמישהו יברח מהביקור השנתי של סבא? שמאן דהוא לא יחפוץ להתנאות לפניו בביגוד נאה ומשובח, להוכיח לו כי ניצל כראוי את הקיצבה השנתית הקודמת, להעמיד לפניו אלבום תמונות מרגש מהנעשה והנשמע בשנה החולפת!?! - הרי לשוטה גמור ייחשב! סבא בא לחלק מתנות, והנכדים נרגשים ונערכים...

מרחב מוגן לכל השנה!

בכל ימות השנה מלווה אותנו השאיפה להיות מוגנים מהיצר הרע. אותו יצר שמדבר על ליבנו, משגע אותנו ממש. בכל רגע ורגע הוא מחדש טענות ומענות, לזלזל בתפילה, להתבטל מלימוד, לדבר לשון הרע, לפגוע בזולת. כל יום הוא מלחמה, כל רגע הוא מאבק, כל שניה היא קרב...

האפשר להינצל ממנו? האם קיים מקלט מפניו? היש משהו שיכול להגן עלינו ממנו? - הרי זו השאיפה שלנו, למצוא את המרחב המוגן שהיצר לא יכול לחדור אליו, להגן על ליבנו בשכפ"ץ מסמטיר אותנו בכנפיו. הנמצא כלי כזה? יש דרך כזו?!

הנה גילוי מרגש, אותו גילה ה'בן איש חי' בספרו 'אדרת אליהו' בפרשת לך לך: יש כלי כזה, והוא חודש אלול. חודש אלול הוא סימן לכל השנה, יש בו כדי להכריע את מלחמת היצר השנה. מי שמתגבר ונזהר בחודש הזה - מקבל כוחות לנצח את היצר כל השנה הבאה. מי שנלחם בו בגבורה בחודש הזה - בטוח כי יניצל ממנו לאורך כל השנה הבאה!

הבה נצל את הזדמנות. במלחמה אחת, על פני חודש ימים, נוכל לחסוך מלחמות הרבה לאורך השנה כולה. הבה נשתדל מאוד בחודש זה להתגבר על טענות היצר ומעלליו, להילחם בו בגבורה ולא לתת לו לחדור לליבנו. זה מה שיבנה 'כיפת הגנה' על ליבנו, למען יניצל מהיצר ותעתועיו כל השנה כולה!

עבורם השנה הבאה. אז בנוסף לאהבה, להתרגשות ולשמחה האופפות את הנכדים לקראת הביקור, אין ספק שהנכדים נערכים מבעוד מועד, ממתנינים ליום בו יבוא, ומייחלים בגעגוע לרגע בו יופיע...

היעלה על הדעת שמישהו יברח מהביקור השנתי של סבא? שמאן דהוא לא יחפוץ להתנאות לפניו בביגוד נאה ומשובח, להוכיח לו כי ניצל כראוי את הקיצבה השנתית הקודמת, להעמיד לפניו אלבום תמונות מרגש מהנעשה והנשמע בשנה החולפת!?! - הרי לשוטה גמור ייחשב! סבא בא לחלק מתנות, והנכדים נרגשים ונערכים...

שלושה עשורים חלפו. האב הלך והזדקן עד שהפך כבן שבעים, כמו גם בנו שכבר מנה יובל שנים לחייו. באחד הימים ישב האב בביתו שבברוקלין, והרהר לעצמו כי אם לא עכשיו אימתי. הן הוא לא נעשה צעיר מיום ליום, והסיכוי שיזכה לראות את נכדיו בחייו - הולך ופוחת. לא שייך שבנו וילדיו כולם יטלטלו עצמם במסע ארוך מנמל יפו, בואכה איסטנבול, תחנת ביניים באיטליה ומשם כמה שבועות של הפלגה לרצות הברית, ולכן - אין מנוס מכך שהוא בעצמו יעשה את המסע הזה.

לא בנקל קיבל את ההחלטה. המסע הזה כרוך בהוצאות מרובות וטירחה לא קטנה, טלטולי דרך רבים ומסלול ארוך ומתיש. אולם געגועיו לבנו מחמדו כמו גם התשוקה לחזות בנכדיו גברו על הכל, וביום מן הימים שיגר מכתב לבנו שבירושלים. בו בישר לו כי רכש כרטיסים להפלגה שתצא ביום פלוני. ההפלגה על תחנות הביניים שלה תארך כחמישה שבועות, וביום פלוני תעגון הספינה בנמל יפו, משם ייצא לבית בנו.

בימים שקדמו להפלגה, היה האב נרגש עד כלות הנפש. יצא לשווקי מנהטן, ורכש מכל טוב הארץ - מתנות ותכשיטים, צעצועים וממתקים, אותם יביא לבנו ונכדיו. את כל המתנות ארז במזודה גדולה שהפכה כבידה מאוד, והצטייד במזודה נוספת ובה חפציו האישיים.

לילה לפני ההפלגה, לא הצליח האב להירדם. לבו נותר בהתרגשות, בעיני רוחו ראה את הרגע הגדול בו יפגוש בבנו יקירו, יראה לראשונה את נכדיו, יחלק להם את המתנות, יתארך בביתם וישהה עימם כשבועיים ימים, שכל רגע מהם יהיה גדוש בנחת מזוקקת. בבוקרו של יום התייצב בנמל, גורר אחריו את המזוודות הכבדות ומטמין אותן בבטן האוניה, וכשזו הפליגה לדרכה - חש נרגש כפי שלא חש מעולם...

ההפלגה ארכה כחמישה שבועות, כאשר כל יום היה נראה בעיניו כנצח. הוא נקרע בין הגעגוע העז שהלך והתגבר בכל יום שחלף, לבין התרגשות שאין לתארה לקראת רגע המפגש המרגש. ביום בו נראו חופי יפו ממרחקים, כבר החל האב יושב על הסיפון, מצפה לרגע הגדול.

האוניה עגנה בנמל יפו, וראשון היורדים ממנה, כשעיניו זורחות ונוצצות, היה מיודענו האב-הסב. הוא נוטל עמו את שתי המזוודות הכבדות, אולם לא חש במשקלן בכלל, שכן כל מעייניו היו נתונים לרגע הגדול בו יפגוש בבנו, שלבטח ממתין לו בנמל. הוא מביט אנה ואנה, בוחן את הסביבה, מחפש מישהו שדומה לבנו - אולם אין. 'כנראה לא הבינו כי היום אני מגיע' - הוא מהרהר לעצמו, שוכר עגלה קטנה ויוצא לדרך לכיוון ירושלים.

כל אותו לילה נסע האב מיפו לירושלים, וכשהגיע לעיר הקודש היה זה בשעת בוקר מוקדמת. הוא זכר את כתובתו של בנו, והעגלה הביאה אותו עד לפתח הבית. כשירד ממנה והביט בדלת, לא גילה כל סממן של התרגשות. לא שלט 'ברוך הבא', לא בלון, לא קישוט ולא כרזה. כלום. השעה היתה מאוד מוקדמת בבוקר, הרחוב היה שקט ורוב תושבי ירושלים עוד נמו את שנתם בשלווה, וגם מביתו של בנו לא נשמע כל רחש.

הוא נוקש בדלת. לבו פועם בחזקה. עוד רגע יפגוש בצאצאיו היקרים, ואז בודאי גם תבוא התעלומה על פתרונה, למה לא טרחו לקבל את פניו, מדוע זה לא יצאו לקראתו. הוא דופק דפיקות חרישיות, כדי לא להעיר את השכנים - אך אין קול ואין עונה. מגביר את הלמות הדפיקות, אך אין מענה. הוא נבוך: מה יעשה עתה? לאן יפנה?!

כמוצא אחרון הוא מנסה שוב את מזלו, דופק בחוזקה רבה ומקווה שמישהו ישמע. לשמחתו, סוף סוף יש תגובה. הוא שומע קולות של צעדים מתקרבים באיטיות, הדלת נפתחת כדי סדק, ובפתח ניצב בנו יקירו...

אל הרגע הזה ציפה וייחל. כשדמעות בעיניו הוא מנסה לפתוח את הדלת עוד קצת, להסתער על בנו ולנשקו באהבת אב. אולם הבן, לבוש בגדי שינה ועיניו עצומות למחצה, מביט מתוך ערפילי החלום ואומר: "אה, זה אתה?... מדוע בשעה מוקדמת כל כך? והרי כל בני הבית ישנים, אינני רוצה להפריע להם... ברחוב הסמוך יש מלון קטן, תוכל לשהות שם בינתיים. כשיקומו אבוא לקרוא לך..." - הוא אומר וטורק את הדלת...

לבו של האב מתרסק, לא לקבלת הפנים הזו ציפה. הוא מנסה ניסיון אחרון: 'בבקשה, תן לי להיכנס לרגע, אני רוצה לחבק אותך... אני רוצה להניח את המזוודות, הן כבדות מאוד, הבאתי לכם מתנות לרוב!' - הוא מגייס טיעון נוסף. אולם הבן בשלו: 'מוקדם, מוקדם מדי אבא. לך למלון וניפגש בצהריים...'

בנפש שבורה ובצעדים מקרטעים, משרך האב את דרכו למלון, מתיישב על המיטה בחדרו ובבת אחת פורץ בבכי מור. כמה התרגש, כמה ציפה, כמה ייחל, כמה התגעגע - ולבנו זה כאילו לא נוגע. הוא מנהל את שגרת חייו, בעוד אין בו ולו בדל של געגוע. הוא ישן במיטתו, מבקש שלא להתעורר לקול דפיקותיו של אבא...

בשעת צהריים, לאחר שהבן התעורר, התפלל, אכל פת שחרית וסידר את הבית, הוא פונה אל המלון לבקש מאבא לבוא לביתו בכבוד רב. הפקיד בקבלה אומר לו 'אה, האורח מאמריקה עם שתי המזוודות הכבדות? לפני שעה קלה הזמין עגלון ויצא ליפו, בחזרה לאמריקה...'

כן, קול דודי דופק. עכשיו, בחודש אלול, איבנו היקר דופק לנו בדלת, מבקש להיכנס. גם אם איננו ערוכים לקבל את פניו, גם אם אנחנו לא במיטב המחלצות, גם אם איננו

מוכנים וראויים - הוא כבר בדלת, הוא כבר דופק. באמתחתו מזוודות כבדות: שנה של בריאות, שנה של נחת, שנה של פרנסה, שנה של הצלחה. הכל בידיו, והוא מבקש לתת לנו...

האם נפתח לו את הדלת? האם נתעורר בחודש הזה ובנין שזה הרגע לפתוח לו את השער, להכניס אותו פנימה, להתרפק על אבא שבשמים בחיבוק אהב, להסתער עליו בגעגוע נרגש? האם נתעורר לקול הלמות דפיקותיו, ונחליט שאיך שאנחנו וכפי מצבנו העכשווי, ראשית נכניס אותו פנימה, נוכיח לו את געגועינו אליו, נתרפק עליו מחדש! את הסיפור הזה היה מספר המגיד הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, ומוסיף: אחים יקרים, עכשיו הזמן. קול דודי דופק בחלוננו, חודש אלול מהווה את הרגע בו האב דופק בדלת. הבה נפתח לו ונכניס אותו פנימה, הבה נתחבר אליו מחדש, הבה נקבל את פניו בתודה. כך נזכה שהמזוודות עם המתנות יישארו אצלנו, כך נזכה לשנה טובה ומבורכת!

התגלית בשרוולי החולצות...

באחת הישיבות אירע מקרה, שהפך לשיחת היום בישיבה עד שנפתרה התעלומה. בחורי הישיבה נהגו להעביר את חולצותיהם המלוכלכות למכבסה סמוכה, בה היו מכבסים ומגהצים אותן, ומשיבים אותן יפות ונאות לידי הבחורים. אחד הבחורים הבחין בדבר פלא: הוא מעביר למכבסה חולצות מוכתמות בכתמים בכל צבעי הקשת למכבסה, ומקבל אותן בחזרה - נקיות ונוצצות. אולם לא חולפים אלא מספר ימים, והכתמים, שכנראה התחבאו בעומק הבד - שבים ונגלים עליו...

הדבר היה לפלא. הכובס ידוע היה בישרותו, לא הגיוני שהוא מנקה ניקוי משונה כזה, שרק מטמין את הכתם בעומק החולצה ולאחר מספר ימים הוא שב וצץ. מנגד, קשה להתווכח עם עובדות בשטח: החולצות יוצאות מהישיבה מוכתמות, שבות נקיות וריחניות, ובחלוף כמה ימים - שוב צצים הכתמים, כאילו החולצות לא כובסו מעולם...

אחד הבחורים החליט להתמסר לפיתרון התעלומה, ופנה אל בעל המכבסה. הלה השיב לו בפשטות: 'אין לי דרך להטמין את הכתם בעומק הבד, והוא ישוב ויצוץ בהמשך. אין זאת אלא שהבחור כנראה אינו מנומס כדבעי, וכשהוא אוכל - שרווליו וחולצתו הינם חלק מהארוחה, מבקרים בצלחת המיזוג, טובלים בקטשופ, סופגים כתמי קאנו... לפיכך, אמנם החולצות שבות אליו נקיות ונאות, אולם הוא לא שומר עליהן ככאלה, וכך נוצרים כתמים חדשים כל העת...'

הסיפור הזה יש בו פיתרון לבעיה שמעיקה על רבים בהתקרב חודש אלול. כולנו זוכרים את יום הכיפורים שעבר, כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם. הנשמה שלנו צוחצחה ונוקתה, הפכה זכה ונוצצת. לא חלפו אלא 11 חודשים, ושוב היא מוכתמת ומלוכלכת...

'אלו הם אותם הכתמים מהפעם הקודמת' - מספר לנו היצר, 'אין טעם בכיבוס. הכיבוס מצליח להטמין אותם בעומק הלב פנימה, אולם זה לא הופך אותנו לנקיים. הנה כי כן, הם שבים וצצים מחדש...' - הוא טוען באוזנינו...

חודש אלול הוא ההזדמנות להוכיח לו שהוא טועה. ראשית, כי הכביסה כיבסה אותנו, נקודה. כשיהודי עושה תשובה בכל לבו, הוא מתנקה באמת. הכתמים לא נשארים טמונים בעומקו, הם נעלמים לחלוטין. אבל בעיקר - - -

חודש אלול נותן לנו פנאי לקבע שינויים. לקבל על עצמנו קבלות, ולהתמיד בהן לאורך זמן. זה לא רק יום אחד של תשובה ביום הכיפורים, זה חודש שלם, זה ארבעים יום מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים. 40 יום הם פרק זמן מספיק לקבע שינוי, למסד את ניקיון הלב, לעמוד בקבלות טובות ולהתמיד בהן לאורך תקופה.

הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע גילה ב'צעטיל קטן' שכתב, כי ארבעים יום הופכים שינוי להרגל, מקבעים אותו בעומק הנפש. חודש אלול מעניק לנו את מרווח הזמן הדרוש, כדי לקבע את כביסת הלב, כדי להעמיד למבחן קבלות טובות ולעמוד בהן לאורך זמן, עד שנתרגל לפעול לפיהן. עכשיו הזמן לקבוע שהנשמה שלנו תהיה זכה ונקייה, והדבר יתן לנו כוחות לכל ימות השנה.

הבה נקבל על עצמנו קבלה טובה, כי עכשיו הזמן לקבע אותה בליבנו. תוספת שעת לימוד יומית, הגברת רציפות בלימוד, תפילות בציבור, הימנעות מראיות אסורות, תוספת מעשי חסד. אם ננצל את הזדמנות חודש אלול כדי לעמוד בקבלה הזו - נצליח לקבע את הקבלה בליבנו לאורך ימים ושנים, ונזכה להישאר זכים ונקיים לאורך כל השנה!